

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 2Cdo/101/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4417214020
Dátum vydania rozhodnutia: 20. 02. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alena Adamcová
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:4417214020.2

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Majetkový Holding, a. s., so sídlom v Bratislave, Staromestská 3, IČO: 35 823 364, zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Babčaníkom, so sídlom v Miloslavove, Oravská 1348/8, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, IČO: 00 166 073, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 13C/111/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 9. marca 2023 sp. zn. 9Co/102/2022, takto

rozhodol:

Senát 2C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky p o s t u p u j e v e c na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

odôvodnenie:

1. Žalobkyňa sa žalobou domáhala náhrady škody, ktorá jej mala byť spôsobená vo výške 13.213,16 eur nesprávnym úradným postupom zo strany súdneho exekútora v exekučnej veci vedenej Okresným súdom Nové Zámky pod sp. zn. Er/1820/1997 (EX 553/1997) tým, že súdny exekútor JUDr. Emil Vančík (a neskôr ani jeho náhradník) do času podania žaloby právoplatne nerozhodli o rozvrhu výťažku dražby, pretože oba rozvrhy neboli súdom schválené. Uviedla, že vyzvala exekútora, a aj jeho náhradníkov, k vydaniu výťažku dražby, avšak neúspešne a tvrdila, že došlo k nesprávnemu úradnému postupu exekútora, ktorým jej bola spôsobená škoda, keď súdny exekútor nesplnil svoju povinnosť a neodovzdal vymožené finančné prostriedky, ktoré navyše JUDr. Emil Vančík spotreboval na nezistené účely.

2. Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 21. februára 2020 č. k. 13C/111/2017-207 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 13.213,16 eur s 5 % úrokom z omeškania ročne od 13. 05. 2017 do zaplatenia a priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania v plnej výške. Uviedol, že boli splnené všetky zákonné obligatórne predpoklady pre priznanie nároku na náhradu škody. Uzavrel, že súdny exekútor JUDr. Emil Vančík sa dopustil nesprávneho úradného postupu, keď v rozpore s § 16 a nasl. zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „EP“) nevykonával vyúčtovanie daného exekučného konania, pričom na jeho bankovom účte sa nenachádzali ani finančné prostriedky vymožené v predmetnom exekučnom konaní. Žalobkyni nepochybne vznikla škoda spočívajúca v zmenšení jej majetku, ktorý by bol v prípade správneho úradného postupu súdneho exekútora narástol o výťažok z dražby. Taktiež bolo nesporne preukázané, že medzi vznikom tejto škody a nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora je priama príčinná súvislosť, keď je nepochybné, že konal v rozpore s úradným postupom, ktorý mu stanovuje Exekučný poriadok. Záverom konštatoval, že judikatúra, na ktorú žalovaná poukazovala, sa v prípade rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1MCdo/8/2017, 6Cdo/27/2016, 6Cdo/9/2016 a 8Cdo/88/2017 netýkala vecí obdobných ako je rozhodovanie súdu v tomto prípade a rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/199/2015, týkajúce sa skoršieho uplatnenia nároku na náhradu škody voči exekútorovi a až následne nároku na náhradu škody za nezákonný úradný postup voči štátu, nemožno v tomto prípade použiť.

3. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala žalovaná odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 15. apríla 2021 sp. zn. 9Co/59/2020 tak, že ho ako vecne správny potvrdil.

3.1. Predmetný rozsudok bol na dovolanie žalovanej (ďalej aj „dovolateľka“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) z 30. júna 2022 sp. zn. 5Cdo/133/2021 zrušený a vec bola vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení dovolací súd uviedol, že dovolateľka opodstatnene namietala nedostatočné a nepreskúmateľné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že odvolací súd sa v rozpore s ustanovením § 387 ods. 3 CSP náležite nevysporiadal s relevantnými námietkami uplatnenými žalovanou v odvolacom konaní, týkajúcimi sa nesprávneho posúdenia zákonných predpokladov vzniku zodpovednostného vzťahu medzi stranami sporu vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody v súvislosti s predmetným exekučným konaním. Žalovaná v odvolaní uviedla podstatné tvrdenia týkajúce sa skutočnosti, že rozvrh výťažku ešte nebol súdom schválený a súdny exekútor ešte svoju povinnosť nebol povinný splniť. Povinnosťou odvolacieho súdu bolo sa s námietkou žalovanej, že išlo o exces dôsledne zaoberať, aj v súvislosti citovanou judikatúrou a podľa jednotlivých znakov - ktoré z judikatúry možno vyvodiť (6Cdo/27/2016) - vyhodnotiť, či ponechanie si vymožených peňazí exekútorom je exces z jeho úradných povinností, svojvoľa alebo ide len o nesprávny úradný postup vychádzajúci z nesprávnej aplikácie jeho zákonných povinností.

4. Po vrátení veci odvolací súd rozhodol tak, že rozsudkom z 9. marca 2023 sp. zn. 9Co/102/2022 opätovne rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil.

4.1. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutkový stav veci, dôkazy vyhodnotil jednotlivo i vo vzájomnej súvislosti v zmysle § 191 ods. 2 CSP a tiež rozhodnutie náležite odôvodnil. Odvolací súd nezistil žiadne vady v konaní, ktoré by sa týkali procesných podmienok konania. Súd prvej inštancie dospel k správny skutkový a právny záverom, jeho rozhodnutie je vecne správne a odvolanie žalovanej bolo potrebné posúdiť ako nedôvodné. V odôvodnení poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 9Cdo/298/2020, ktorého závery pre okolnosti prejednávanej veci aplikoval tak, že vzhľadom na povahu právneho vzťahu medzi žalobkyňou (oprávneným) ako účastníkom exekučného konania a súdnym exekútorom ako nositeľom štátnej moci, ktorý vykonáva exekučnú činnosť, a ktorý je vzťahom verejno-právnym, nemohlo dôjsť na strane súdneho exekútora k bezdôvodnému obohateniu v zmysle § 451 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“) na úkor žalobkyne ako oprávnenej tým, že súdny exekútor nevydal ustanovenému náhradníkovi finančné prostriedky vymožené v exekučnom konaní. V tejto súvislosti poukázal na rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v obdobných prípadoch, keď súdny exekútor vystupoval ako orgán verejnej moci (rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/41/2009, 3Cdo/58/2009, 6MCdo/4/2011, 2Cdo/222/2020, 9Cdo/298/2020). Podstatou nesprávneho úradného postupu pôvodne ustanoveného súdneho exekútora JUDr. Emila Vančíka, bolo nesplnenie si svojej zákonnej povinnosti odovzdať finančné prostriedky získané predajom spoluvlastníckeho podielu povinného aj spolu s exekučným spisom ustanovenému náhradníkovi, ktorý v dôsledku tejto skutočnosti nemôže objektívne splniť platobnú povinnosť vo vzťahu k žalobkyňi ako oprávnenej. Takýto postup súdneho exekútora je potrebné považovať za rozporný s EP, bez ohľadu na to, z akých dôvodov sa to stalo, a preto ho nie je možné nazvať excesom, za ktorý by nezodpovedal štát. Uvedený nesprávny úradný postup súdneho exekútora je potrebné považovať za nesprávny postup pri výkone štátnej moci súdnym exekútorom a za škodu spôsobenú takýmto postupom zodpovedá štát v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z. Zdôraznil, že postavenie súdneho exekútora a jeho činnosť, keď súdny exekútor v súvislosti s výkonom exekučnej činnosti má postavenie verejného činiteľa a vykonávanie exekučnej činnosti je výkonom verejnej moci. Medzi exekútorom a oprávneným nešlo o súkromno-právny vzťah, ale o verejno-právny vzťah, nakoľko exekútor vystupoval ako nositeľ štátnej moci, plnil úlohy štátneho orgánu. Exekútor nevystupoval v rovnoprávnom postavení voči oprávnenému ako účastník exekučného konania, ale ako nositeľ verejnej moci vykonávajúci exekučnú činnosť, ktorou na jeho strane nemohlo dôjsť k bezdôvodnému obohateniu podľa príslušných ustanovení OZ. Pokiaľ žalovaná namietala, že žalobkyňa sa mala najprv domáhať uspokojenia svojej pohľadávky titulom bezdôvodného obohatenia od súdneho exekútora, odvolací súd sa s touto námietkou nestotožnil. Opätovne zdôraznil, že dôležité pre vyriešenie tejto otázky je posúdenie, či ide o právny vzťah súkromno-právny alebo verejno-právny, pričom uzavrel, že ide o verejno-právny vzťah sledujúci zabezpečenie funkcie štátu, v rámci ktorého účastníci nemali autonómne a rovnoprávne postavenie, charakteristické pre právne vzťahy založené na súkromnom práve. Vzhľadom na povahu vzťahu vznikajúcu medzi oprávneným ako účastníkom exekučného konania a súdnym exekútorom vykonávajúci exekučnú činnosť preto nemohlo

dôjsť na strane súdneho exekútora k bezdôvodnému obohateniu v zmysle § 451 OZ. Poukázal i na nemajetnosť JUDr. Vančíka, ktorá je prekážkou vymáhania bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd dodal, že možnosť domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia, avšak zjavne bez reálnej možnosti uspokojenia nároku, nemôže vylúčiť objektívnu zodpovednosť štátu podľa zák. č. 514/2003 Z. z., na čo nemá vplyv ani skutočnosť, že nebol schválený rozvrh výťažku a exekútor nebol povinný splniť svoju povinnosť. Vzhľadom k tomu, že náhradný exekútor nemá žiadne prostriedky od JUDr. Vančíka by rozvrh výťažku bol len formálny, bez možnosti realizácie, keďže výťažok nie je žiadny. K príčinnej súvislosti uviedol, že v dôsledku nesprávneho úradného postupu súdneho exekútora, ktorý nevykonal vyúčtovanie daného exekučného konania a po zániku jeho funkcie exekútora neodovzdal výťažok dražby svojmu náhradníkovi na ďalší postup, spôsobil žalobkyni ako oprávnenej škodu, a to v rozsahu, v akom by v prípade dodržania zákonného postupu bola v rozsahu výťažku uspokojená. Keďže náhradník pôvodného súdneho exekútora nedisponuje finančnou čiastkou, ktorá bola získaná z výťažku v dražbe a mohol by ňou uspokojiť vymáhanú pohľadávku žalobkyne, vznikla jej škoda, ktorú si v konaní v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. z dôvodu nesprávneho úradného postupu exekútora aj dôvodne uplatnila. Odvolací súd sa stotožnil s názorom žalobkyne, že súd v konaní o náhradu škody môže otázku výšky náhrady škody posúdiť sám a využiť procesný inštitút prejudiciality, pričom súd prvej inštancie v bode 31. svojho rozsudku dostatočným spôsobom vysvetlil, ako posúdil výšku náhrady škody, ktorá vznikla žalobkyni nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora. Pokiaľ išlo o námietku aktívnej legitímácie uviedol, že žalobkyňa sa stala účastníčkou exekučného konania a vstupom na miesto oprávneného tak vstúpila do všetkých procesných práv a povinností oprávneného, teda aj do práva na plnenie k finančným prostriedkom najvyššieho podania podliehajúcim rozvrhu, ktorý nebol ešte schválený. V čase postúpenia pohľadávky žalobkyni neboli ešte známe skutkové okolnosti, ktoré by svedčili o tom, že nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora dôjde k vzniku škody. Žalobkyňa, ktorá sa stala oprávnenou v exekučnom konaní, až v priebehu tohto exekučného konania sa stala osobou, ktorá bola poškodená nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora, a preto bola aktívne legitimovaná na podanie žaloby v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z. Pokiaľ išlo o rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/133/2019, odvolací súd uviedol, že v danom prípade ide o ojedinelé rozhodnutie, ktoré nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, nie je z neho zrejмый skutkový stav, či je totožný ako v danej veci, a preto nie je ani pre rozhodnutie odvolacieho súdu v danej veci právne záväzný. Záverom odvolací súd poukázal na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 9Cdo/298/2020, podľa ktorého zodpovednosť štátu v danom prípade stojí na objektívnej zodpovednosti, čo znamená, že štát zodpovedá za výsledok, pričom subjektívny prvok zavinenia u orgánov konajúcich v mene štátu sa nevyžaduje. Pri tomto druhu zodpovednosti za škodu je vylúčená možnosť liberácie, teda zbavenie sa objektívnej zodpovednosti za vzniknutú škodu v prípade preukázania niektorého zo zákonom predpokladaného liberačného dôvodu. Vylúčená je i možnosť exkulpácie. Protiprávny stav je výsledkom nesprávneho úradného postupu súdneho exekútora, ktorý nezodpovedá cieľu sledovaného v ustanovení § 165 ods. 1 EP (uspokojenie oprávneného na základe realizovanej exekúcie). Z pohľadu objektívnej zodpovednosti štátu za škodu nie je relevantná subjektívna stránka prípadu, teda najmä to, ktorý zo súdnych exekútorov (pôvodný, či náhradný) zavinil nesplnenie povinnosti súdneho exekútora v zmysle § 165 ods. 1 EP, či táto povinnosť (ne)prešla z pôvodného na náhradného súdneho exekútora a prípadne, či niektorý zo súdnych exekútorov (ne)mohol splniť uloženú povinnosť a z akých dôvodov tak neučinil. Inak povedané, pre objektívnu zodpovednosť štátu v tomto prípade nie je podstatné, že náhradný súdny exekútor nemal k dispozícii vymožené peňažné prostriedky, a tak nezavinil ich nevyplatenie oprávnenému v zmysle ustanovenia § 165 ods. 1 EP.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie. Namietala, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Zároveň namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, a to otázok, od ktorých záviselo rozhodnutie súdu, a pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), resp. ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu neboli ešte vyriešené (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP). Navrhla napadnutý rozsudok zrušiť, prípadne spolu s rozhodnutím súdu prvej inštancie, a vec vrátiť na ďalšie konanie.

5.1. Prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP videla žalovaná v tom, že napadnuté rozhodnutie je zmätočné, vnútorne rozporné a nepreskúmateľné. Uviedla, že odvolací súd nereagoval na jej námietky - úvahy o vzniku škody sú predčasné, keďže vo veci nedošlo k schváleniu rozvrhu výťažku, - či medzi súdom ustáleným nesprávnym úradným postupom (porušenie § 16 a nasl. EP nevykonaním vyúčtovania exekučného konania, absenciou finančných prostriedkov vymožených v

predmetnom exekučnom konaní a použitie výťažku z dražby pre osobné potreby) a vznikom škody v podobe finančných prostriedkov, ktoré mohli byť / mali byť žalobkyni vyplatené výlučne na podklade schváleného rozvrhu výťažku z dražby exekučným súdom, existuje príčinná súvislosť.

5.2. Nesprávne právne posúdenie veci konajúcimi súdmi videla dovolateľka v nesprávnom riešení otázok: 1) konkurencie vzniku škody a bezdôvodného obohatenia odvolacím súdom a zotrvala na názore, že pokiaľ existuje právna možnosť domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia od iného subjektu, škoda ani nevznikne (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP); 2) či súdy rozhodujúce podľa zák. č. 514/2003 Z. z. (resp. predchádzajúceho právneho predpisu) môžu v rámci konania prekročiť skutkový rámec veci a vychádzať zo svojich hypotéz (ako by súd, v tomto prípade napríklad exekučný, rozhodol, keby konal vo veci), ktoré nenachádzajú odraz v príslušných rozhodnutiach (v tomto prípade exekučného súdu, § 421 ods. 1 písm. b) CSP); 3) vzniká náhrada škody voči štátu, ktorá predstavuje nevyplatenú pohľadávku v exekučnom konaní, ak došlo k jej postúpeniu na žalobkyňu po uhradení hodnoty spoluvlastníckeho podielu povinného podielovými spoluvlastníkmi, t. j. zovšeobecnene povedané po zániku pohľadávky v uvedenej časti. Za predpokladu, že by aj bola odpoveď pozitívna, či svedčí aktívna vecná legitímácia žalobkyni v spore o náhradu škody z titulu nesprávneho úradného postupu v prípade nadobudnutia pohľadávky voči dlžníkovi (nie štátu), a či za danej situácie je možné aj v takom prípade ustáliť existenciu príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody, ak do deja vstúpila ďalšia príčina - Zmluva o postúpení pohľadávky a zároveň v zmysle § 9 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z.

6. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej uviedla, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia krajského súdu obsahuje všetky zákonné náležitosti. Pokiaľ ide o námietku, že nedošlo ešte k schváleniu rozvrhu výťažku poukázala na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 84/2023, že rozhodnutie o schválení rozvrhu a odmene exekútora, nie je predpokladom vzniku škody a kedy môže dôjsť k bezdôvodnému obohateniu zo strany exekútora, príp. otázky ustálenia výšky škody. Vymedzené otázky považovala za skutkové. Poukázala na právnu úpravu § 46 ods. 3 EP, ktorú v predmetnej veci nemožno aplikovať, osobitne vykladala pojem „plnenie exekútorovi“. V prípade vyhovenia dovolaniu inštruovala dovolací súd, aké rozhodnutie očakáva. Pokiaľ išlo o posúdenie vecnej legitímácie, uviedla že po podpísaní zmluvy o postúpení pohľadávky vstúpila do všetkých práv a povinností vrátane práva na žalovanú náhradu škody. Nestotožnila sa ani s judikatúrou, ktorú svojou argumentáciou podporila žalovaná, pričom tvrdila, že sa týka odlišných skutkových situácií.

6.1. Na toto vyjadrenie reagovala aj žalovaná osobitným podaním, v ktorom upozornila na obsah judikatúry, ktorým podporila obsah svojho dovolania a na jeho obsahu zotrvala. Vyjadrila sa i k údajnej retroaktívite § 46 ods. 3 EP, ku ktorej v minulosti vyslovil svoj názor i ústavný súd (viď sp. zn. II. ÚS 109/2016, II. ÚS 104/2023).

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky v trojčlennom senáte (ďalej aj „dovolací senát“ alebo „senát 2C“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas oprávneným subjektom spĺňajúcim podmienku podľa § 429 ods. 2 písm. b) CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že má povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia (§ 48 ods. 1 CSP). Trojčlenný senát najvyššieho súdu má totiž podľa novej judikatúry najvyššieho súdu povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu postupom podľa ustanovenia § 48 ods. 1 CSP v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, a v situácii, kedy pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu. Úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu je nielen rozhodovať v prípade odklonu od skoršej (ustálenej) rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, ale aj zjednocovať judikatúru samotného najvyššieho súdu (uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia NS SR z 25. februára 2021 sp. zn. 1VObd/1/2020).

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého vyvodzuje dovolateľ z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam. Závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (§ 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky.

9. Z vyššie uvedenej dovolateľkou vymedzenej prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, vychádzajúc z obsahu odôvodnenia dovolania (podľa čl. 11 ods. 1 Základných princípov CSP a

ustanovenia § 124 ods. 1 CSP) dovolací súd ustálil, že je tu podstatnou právnou otázkou, „či svedčí aktívna vecná legitímácia žalobcovi v spore o náhradu škody z titulu nesprávneho úradného postupu v prípade nadobudnutia pohľadávky voči dlžníkovi (nie štátu) na základe zmluvy o postúpení pohľadávky, a či za danej situácie je možné aj v takomto prípade ustáliť existenciu príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody, ak do deja vstúpila ďalšia príčina - zmluva o postúpení pohľadávky, pri zohľadnení § 9 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., v zmysle ktorého právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom má ten, komu bola takým postupom spôsobená škoda a zároveň, či je možné ustáliť, že pohľadávka bola vôbec postúpená na žalobcu v rozsahu identifikovanom v zmluve o postúpení pohľadávky napriek skutočnosti, že pohľadávka voči povinným čiastočne zanikla v dôsledku plnenia vymoženého v exekučnom konaní pred uzatvorením zmluvy.“

10. Odvolací súd v súvislosti s predmetnou otázkou uviedol, že žalobkyňa nadobudla pohľadávku na základe notárskej zápisnice č. N 26/2004, NZ 5704/2004 od postupcu Slovenská konsolidačná, a. s., čo vyplýva z notárskej zápisnice spísanej dňa 23. 01. 2004, pričom sa jednalo o pohľadávku voči dlžníkovi G. W. a E. Y., vyplývajúcu z titulu zmluvy o úvere. Z exekučného spisu sp. zn. EX 553/1997 vyplynulo, že žalobkyňa sa stala účastníkom exekučného konania a vstupom na miesto oprávneného tak vstúpila do všetkých procesných práv a povinností oprávneného, teda aj do práva na plnenie k finančným prostriedkom najvyššieho podania podliehajúcim rozvrhu, ktorý nebol ešte schválený. V čase postúpenia pohľadávky žalobkyni neboli ešte známe skutkové okolnosti, ktoré by svedčili o tom, že nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora dôjde k vzniku škody. Žalobkyňa, ktorá sa stala oprávnenou v exekučnom konaní, až v priebehu tohto exekučného konania sa stala osobou, ktorá bola poškodená nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora, a preto je aktívne legitimovaná na podanie žaloby v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z. Pokiaľ žalovaná poukazovala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/133/2019, odvolací súd mal za to, že v danom prípade ide o ojedinelé rozhodnutie, ktoré nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, nie je z neho zrejмый skutkový stav, či je totožný ako v danej veci, a preto nie je ani pre rozhodnutie odvolacieho súdu v danej veci právne záväzný.

11. Z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/110/2018 z 11. septembra 2019 vyplýva záver, že ak bola platne postúpená pohľadávka oprávneného, vymáhaná voči povinnému v exekučnom konaní, prešla na postupníka i aktívna legitímácia na podanie žaloby o náhradu škody titulom nesprávneho úradného postupu, v dôsledku ktorého sa táto pohľadávka stala nevymožiteľnou. Z uvedeného dôvodu nepovažoval dovolací súd námietku žalovanej o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne v spore za dôvodnú.

12. Dovolací súd (senát 2C) sa v predmetnej veci nestotožňuje s názorom NS SR vyjadreným v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/110/2018 z 11. septembra 2019, na základe ktorého odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Predmetné rozhodnutie je opreté o záver, že v danej veci bola pohľadávka voči dlžníkovi na súčasného žalobcu postúpená zmluvou o postúpení pohľadávok v čase po tom, kedy už došlo k označenému nesprávnemu úradnému postupu exekučného súdu, ako i v dôsledku neho k vzniku žalovanej škody. Žalovaná škoda mala teda nastať práve z dôvodu „nevymožiteľnosti“ tejto pohľadávky v exekučnom konaní, ku ktorej malo dôjsť v dôsledku nesprávneho úradného postupu exekučného súdu (Okresného súdu Rimavská Sobota), a to nesprávnym vyznačením doložky právoplatnosti na uznesení z 22. júla 2005 o schválení rozvrhu výťažku z dražby dňom 18. augusta 2005. Je tak zrejmé, že právo na náhradu škody spôsobenú nesprávnym úradným postupom sa viaže práve na pohľadávku voči dlžníkovi - M-STAVBÁR, spol. s r. o. (je s ňou spojené), keďže táto sa v dôsledku neho mala stať nevymožiteľnou. Je potom nelogické, aby vlastníkom pôvodnej pohľadávky a pohľadávky na náhradu škody boli dva odlišné právne subjekty. Keďže škoda mala vzniknúť práve nevymožiteľnosťou pôvodnej pohľadávky voči dlžníkovi, ktorá mala byť spôsobená nesprávnym úradným postupom exekučného súdu, poškodeným subjektom, resp. subjektom, ktorým vznikol nárok na náhradu škody, zostáva vlastníkom pôvodnej pohľadávky (žalobca po nadobudnutí pohľadávky jej postúpením). FNM nemohlo po postúpení pôvodnej pohľadávky zostať zachované právo na náhradu škody, keď škoda mala vzniknúť práve nevymožiteľnosťou tejto pohľadávky.

13. Dovolací súd má za to, že je potrebné vychádzať z uznesenia najvyššieho súdu z 24. februára 2022 sp. zn. 5Cdo/133/2019, podľa ktorého „v zmysle dohody zmluvných strán k postúpeniu práva na náhradu škody v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. nedošlo, nakoľko pri postúpení pohľadávky, ako už bolo uvedené, boli na postupníka postúpené okrem samotnej postupovanej

pohľadávky (nezaplatený úver), len jej príslušenstvo (napr. úrok alebo úrok z omeškania) a ďalšie práva s touto pohľadávkou spojené (pozri bod 16. tohto uznesenia). Právo na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci je samostatným nárokom, resp. samostatnou pohľadávkou, ktorý nemožno podradiť pod príslušenstvo postupovanej pohľadávky a nie je ani právom spojeným s postupovanou pohľadávkou. Ako podporný argument dovolací súd uvádza fakt, že dlžníkom tejto pohľadávky je v prejednávanej spore Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti, ktoré nie je zmluvnou stranou zmluvy o postúpení pohľadávky z 01. 04. 2012. Ak žalobcovi nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci patrí, potom nie je možné jeho aktívnu legitímáciu odvodzovať od právneho nástupníctva založeného zmluvou o postúpení pohľadávok z 01. 04. 2012.“

13.1. V predmetnom rozhodnutí najvyšší súd pokračuje, že „je nevyhnutné poukázať aj na tú skutočnosť, že dňa 01. 04. 2012 nebolo možné postúpenie celej (úverovej) pohľadávky, nakoľko aj v zmysle ustanovenia § 61f EP účinného od 01. 04. 2017 účinky splnenia vymáhaného nároku nastávajú po doručení upovedomenia o začatí exekúcie povinnému len vtedy, ak sa plnenie v rozsahu, v ktorom prislúcha exekútorovi podľa § 60 ods. 2, dostane exekútorovi. Podľa právnej úpravy EP účinnej od 01. 11. 2013 (§ 46 ods. 3) plnenie exekútorovi malo rovnaké účinky, ako keby povinný plnil oprávnenému; podľa prechodného ustanovenia § 243b ods. 2 tejto zmeny EP sa ustanovenie § 46 ods. 3 použije aj na exekučné konania začaté pred 01. 11. 2013. Vzhľadom na vyššie uvedené, ako vyplýva z obsahu spisu a skutkových zistení súdov nižších inštancií, v exekučnom konaní vymáhaný dlh bol čiastočne splnený plnením exekútorovi. Postupovaná pohľadávka ale v čase jej postúpenia musí existovať, čo znamená, že dlh postupcu voči dlžníkom nebolo možné v zmysle zhora špecifikovanej zmluvy postúpiť celý, bez zohľadnenia zániku jeho časti v dôsledku (núteného) splnenia zrážkami z dôchodkov dlžníkov. Túto skutočnosť však odvolací súd aj súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní opomenuli, hoci pre rozhodnutie v danej veci bolo práve čiastočné splnenie dlhu vo vzťahu k posúdeniu aktívnej legitímácie žalobcu tiež právne významné.“

14. Obdobný názor zaujal aj ústavný súd v uznesení z 21. júna 2023 sp. zn. II. ÚS 104/2023 keď ustálil, že nemožno bez ďalšieho považovať za ústavne konformný záver, že postúpením pohľadávky automaticky dochádza aj k postúpeniu nároku na náhradu škody v súvislosti s postupovaným právom (pohľadávkou). Postúpenie pohľadávky je súkromno-právny úkon (záväzkovo-právny vzťah), pričom nárok na náhradu škody vyplýva zo zodpovednostného vzťahu. Nárok na náhradu škody vzniká priamo poškodenému (ako nositeľovi práva) porušením jeho práva a vznikom (jemu spôsobenej) škody, a pokiaľ ho tento (poškodený) mieni postúpiť ako nárok spolu s postupovanou pohľadávkou (v súvislosti s ktorou škoda vznikla) po tom, čo právo porušené bolo (vznikol nárok na náhradu škody), musí zmluvne výslovne určiť, že postupuje aj svoj nárok na náhradu škody.

14.1. Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním aktívnej vecnej legitímácie v posudzovanom prípade tiež dáva do pozornosti záver odvolacieho súdu o tom, že predmetom postúpenia mohla byť len pohľadávka, ktorá v exekučnom konaní nezanikla vymožením. Podľa názoru ústavného súdu je ústavne konformný záver odvolacieho súdu, že schválením rozvrhu výťažku zanikla pohľadávka vymáhaná v exekučnom konaní v rozsahu tohto výťažku (bod 24. rozsudku odvolacieho súdu), bez ohľadu na skutočnosť, kedy bol § 46 ods. 3 EP (ktorý len výslovne deklaruje právny následok, ktorý ani predtým nebol v rozhodovacej praxi sporný) zavedený do právneho poriadku. Aj podľa názoru ústavného súdu právoplatným schválením rozvrhu výťažku súdom zanikla - v rozsahu schválenom na vyplatenie oprávnenému - vymáhaná pohľadávka oprávneného uspokojením. Povinný v uvedenom rozsahu prestáva byť dlžníkom oprávneného (núteným speňažením jeho majetku a prikázaním príslušnej sumy výťažku na vyplatenie oprávnenému v tomto rozsahu povinný svoj záväzok uspokojil), a vo vzťahu k uvedenej sume od tohto momentu existuje „len“ vzťah súdneho exekútora a oprávneného, ktorého obsahom je povinnosť exekútora vymoženú sumu vyplatiť oprávnenému. Postúpením práv oprávneného k zostávajúcej časti vymáhanej pohľadávky nemôže dôjsť k postúpeniu práva oprávneného k exekútorovi, čo sa týka už zaniknutej časti pohľadávky. Prípadný zodpovednostný právny vzťah exekútor - oprávnený sa netýka postupovanej zvyšku vymáhanej pohľadávky.

14.2. Ústavný súd sa v tomto náleze vysporiadal i s uznesením sp. zn. 8Cdo/110/2018 i s inou existujúcou judikatúrou.

15. Vyvodzujúc z citovanej judikatúry a záverov, ktoré možno čiastočne vyvodiť z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/133/2019 a čiastočne zo záverov ústavného súdu vyplývajúcich z nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 104/2023 senát 2C ustálil, že nebolo možné postúpenie celej (úverovej) pohľadávky, nakoľko aj v zmysle ustanovenia § 61f EP účinného od 01. 04. 2017 účinky splnenia

vymáhaného nároku nastávajú po doručení upovedomenia o začatí exekúcie povinnému len vtedy, ak sa plnenie v rozsahu, v ktorom prislúcha exekútorovi podľa § 60 ods. 2, dostane exekútorovi. Podľa právnej úpravy EP účinnej od 01. 11. 2013 (§ 46 ods. 3) plnenie exekútorovi malo rovnaké účinky, ako keby povinný plnil oprávnenému; podľa prechodného ustanovenia § 243b ods. 2 tejto zmeny EP sa ustanovenie § 46 ods. 3 použije aj na exekučné konania začaté pred 01. 11. 2013. Uvedené v podmienkach prejednávanej veci znamená, že pokiaľ E. O. a F. O. k rukám súdneho exekútora zložili dňa 25. 03. 1998 sumu 523.727 Sk, v tejto časti úverová pohľadávka voči E. Y., ktorá bola predmetom zmluvy o postúpení pohľadávok, a na základe ktorej vstúpila žalobkyňa do predmetného exekučného konania ako oprávnená, nemohla byť v tejto (exekútorovi už zaplatenej) časti predmetnom postúpenia, nakoľko vo vzťahu k E. Y. zaplatením exekútorovi zanikla. V tomto momente sa, pokiaľ ide o vymoženú sumu, stal dlžníkom súdny exekútor a vzhľadom k jeho postaveniu súdneho exekútora a súvisiacej právnej úprave zákona č. 514/2003 Z. z. sa táto vymožená suma mohla stať predmetom náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, avšak aby sa jej mohla domáhať žalobkyňa, bolo potrebné, aby tento nárok voči Slovenskej republike ako štátu, resp. predtým súdny exekútorovi, bol na ňu osobitne postúpený, nakoľko sa nejedná o príslušenstvo pohľadávky, ani právo zo zabezpečenia postupovanej pohľadávky (viď sp. zn. II. ÚS 104/2023, 5Cdo/133/2019). Táto škoda už pred postúpením pohľadávky bola vyčísliteľná, nakoľko súdny exekútor zostavil rozvrh výťažku obsahujúci trovy exekúcie a výťažok zo sumy. Z pohľadu vyčíslenia nie je podstatné, že exekučný súd tento rozvrh neschválil, napokon keby to malo byť prekážkou, bolo by to prekážkou i vyhovujúcemu rozsudku v tejto veci.

15.1. Na chýbajúcej vecnej legitímácii žalobkyne nič nemení ani skutočnosť, že súd prvej inštancie označil ako nesprávny postup (ne)činnosť súdneho exekútora, ktorá mohla nastať až po postúpení pohľadávky a vstupe žalobkyne do exekučného konania. Ako už bolo vyslovené vyššie, vyplatením predmetnej sumy v roku 1998 došlo kvalitatívne k vzniku novej pohľadávky medzi vtedajším oprávneným a súdnym exekútorom, táto však nebola predmetom opakovaného postúpenia pohľadávky, už len z toho dôvodu, že dlžníkom bol niekto iný. Žalobkyňa sa stala v danom exekučnom konaní oprávnenou, iba pokiaľ ide o vymoženie nevyplateného zvyšku dlhu. Pokiaľ teda ide o vyplatenú (uhradenú) sumu exekútorovi, nestala sa v danom exekučnom konaní oprávnenou voči exekútorovi (a teda ani voči štátu, pokiaľ ide o náhradu škody) a ak by z neskoršieho nesprávneho úradného postupu vyplynulo, že daná suma nebola vyplatená v rozpore s povinnosťami súdneho exekútora, nie je žalobkyňa v tejto súvislosti oprávnená žiadať náhradu škody od štátu, keďže chýba príčinná súvislosť, pretože porušenie povinnosti exekútora nenastalo voči nej.

16. Dovolací súd ďalej poukazuje na vyslovenú ústavnú konformnosť záveru o čiastočnom zániku pohľadávky bez ohľadu na to, kedy bol § 46 ods. 3 EP (ktorý len výslovne deklaruje právny následok, ktorý ani predtým nebol v rozhodovacej praxi sporný) zavedený do právneho poriadku.

17. Vo veci rozhodujúci trojčlenný senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 2C vzhľadom na odklon od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, uznesením rozhodol o postúpení veci na jej prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (§ 48 ods. 1 CSP).

18. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.